

Anàlisi de la immigració francesa a Canet de Mar des de 1595 fins a 1700

Pol Valentin Planet

Estudiant de Grau d'Història
Universitat de Barcelona

An analysis of the French immigration flows to Canet de Mar from 1595 to 1700

L'economia pròspera del Maresme, en contraposició a la situació política, econòmica i social que vivia França com a conseqüència de la guerra de religions, les conspiracions entre els reis, els alçaments a ciutats protestants i finalment la guerra dels 30 anys, van convertir la comarca en un dels destins de flux migratori d'origen francès més importants dels segles XVI i XVII.

Paraules clau: Immigració francesa, Maresme, Canet de Mar, canvi demogràfic, integració, matrícula francesos 1637, segle XVI, segle XVII

The difficult political, economic and social situation in France - due to the French Wars of Religion, royal conspiracies, uprisings in Protestant cities and, finally, the Thirty Years' War - transformed the economically prosperous region of El Maresme into one of the most important destinations of French migration flows in the 16th and 17th centuries.

Keywords: French immigration, El Maresme region, Canet de Mar, demographic change, integration, French registration of 1637, 16th century, 17th century.

Durant els segles XVI i XVII hi va haver un gran nombre d'immigrants francesos que van venir a Catalunya a la recerca d'una bona feina perquè tenien família, per protecció o per l'exili. En ser un nombre molt elevat, se'ls va atribuir una certa importància i els noms van ser apuntats a diferents arxius notariais o parroquials. Val a dir que això no és suficient per saber del cert el nombre de francesos que vivien en territori català. Alguns d'ells emigraven des de França cap a Catalunya perquè ja tenien familiars que hi vivien, i això els facilitava les oportunitats de buscar feina i poder tenir una casa on viure. Per aquest motiu, molts d'ells provenien del mateix poble o de la mateixa zona de França. L'any 1637, es va obligar a realitzar la Matrícula de francesos, com a conseqüència de la guerra dels 30 anys, per poder controlar d'una manera més eficaç tots aquests immigrants provinents de l'altra banda dels Pirineus.

Situació política i social de França als segles XVI i XVII

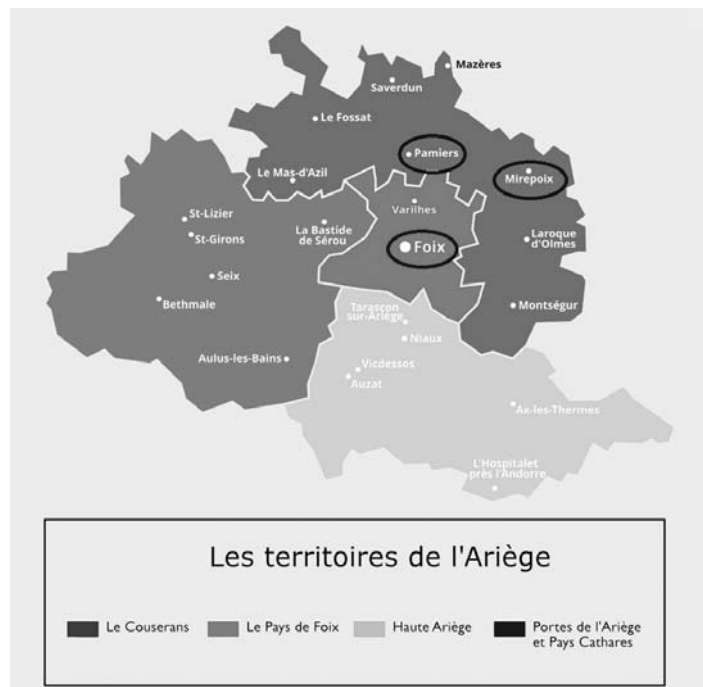
La causa principal per la qual van decidir venir a Catalunya va ser la cerca de millors condicions de vida. França patia una gran crisi econòmica i social, que es va iniciar en plena Guerra de Religió entre catòlics i protestants de l'any 1562 - 1598. Però aquest no va ser l'únic motiu, també hi va haver diverses revoltes i guerres civils.

Les Guerres de Religió van ser un conjunt de guerres civils entre catòlics i protestants que es van produir entre 1562 i 1598. Va ser un fet que va perjudicar molt l'economia i la societat de França. El conflicte es va originar degut a que el rei no permetia la llibertat de culte als protestants perquè França era un país catòlic. Cansat del conflicte, el rei Charles IX va organitzar una reunió a París l'any 1572 que va suposar l'assassinat d'un gran nombre de líders protestants. Un cop el rei va morir, el seu germà i successor Henri III va assassinar el líder catòlic, ja

que aquests tenien massa poder. Com a conseqüència, els catòlics van matar el nou rei, de manera que el regne es va quedar sense governant. Finalment, se li va atorgar el tro a Henri de Bourbon, futur Henri IV, que va mantenir el catolicisme però va permetre la llibertat de culte a França.

Quan el rei Henri IV va morir, el seu fill Louis XIII encara era menor d'edat i la seva mare, Maria de Médicis, governava en nom seu, nomenant un italià com el seu conseller i atorgant-li moltíssim poder. Com que això era mal vist per la població, els consellers de Louis XIII van convèncer el rei per assassinar el conseller de la seva mare perquè així ell es pogués fer càrrec del regne. Això va desencadenar una sèrie de conspiracions de Maria de Médicis per derrocar el seu fill. En un primer moment es va arribar a un acord, però el rei no va voler que la seva mare fos reincorporada a la Cort. A causa d'això, es va originar una nova guerra civil que es va acabar amb l'exili de la mare de Louis XIII degut a la seva derrota en batalla.

Donat que el rei Louis XIII mantenia un culte catòlic i que va reprimir una rebel·lió protestant a Navarra, on també era rei, algunes ciutats protestants de França es van alçar contra ell perquè creien que els seus drets es veien amenaçats. Els dos alçaments més importants van ser el de Montpel·lier i el de La Rochelle. Montpel·lier va capitular després d'un setge de 20 mesos i l'exèrcit va centrar-se en la Rochelle, que era una plaça estratègica per controlar les costes de França. Els anglesos, per perjudicar França i ajudar als rebels protestants, ja que Anglaterra era un país de culte protestant, van enviar una flota a través de l'Atlàntic. Un cop van arribar a La Rochelle es van

Les tres principals ciutats d'origen dels immigrants

trobar el port bloquejat. El Cardenal Richelieu, conseller en cap del rei, va ordenar la construcció d'un mur amb bateries d'artilleria preparades per disparar la flota atacant. En veure que s'originava una tempesta i que eren incapaços d'ajudar la població de la ciutat, els anglesos no van tenir més remei que retirar-se. Finalment, la ciutat va capitular l'any 1628 després de 14 mesos de setge.

Des de l'any 1635, França va entrar a la Guerra dels 30 Anys en contra de la Casa d'Habsburg i del bàndol catòlic. L'objectiu era minimitzar el poder de la Casa d'Habsburg, que en aquell moment era la governant de l'Arxiducat d'Àustria i del Regne d'Espanya. Per això es considerava que tenia massa territoris al voltant de França. Per fer front a la guerra, Espanya es finançava gràcies a les mines de plata de les colònies americanes. En canvi, França només posseïa la terra d'Accàdia al Canadà, i aquesta no aportava els diners suficients. Per tant, per fer front a la despesa que provocava la guerra, el rei va convocar els Estats Generals per augmentar els impostos i cobrir la despesa. Aquest fet va fer que a molta gent humil i pobra se li fes impossible pagar els impostos. Per aquest motiu, molts van emigrar cap a altres països a la recerca de millors condicions de vida.

També cal remarcar que durant el regnat de Louis XIV (1643 - 1715) també hi va haver immigració francesa a Espanya però en un nombre molt més reduït degut a que, encara que el rei Sol adoptés una política expansionista i de guerra, el país ja no estava immers en una crisi financera i social perquè ja s'havien aturat les disputes entre

El Cardenal Richelieu davant la construcció del mur amb bateries d'artilleria

catòlics i protestants, ja que el país s'havia centralitzat molt i tornava a estar unit. Tot i això, encara hi havia gent pobra que buscava bons salaris.

El Maresme, un destí favorable a l'acollida

La majoria de francesos van emigrar cap a Catalunya, dirigint-se sobretot al Maresme, una de les comarques on més immigració hi va haver, a conseqüència de dos factors: la zona era de les que tenia una economia més pròspera i era fàcil arribar-hi des de la frontera.

Després de la Batalla de Lepant de 1571, la costa mediterrània ja no era el destí o objectiu dels corsaris musulmans, atès que la flota otomana es va veure molt debilitada. Aleshores, les poblacions del Maresme, que es trobaven a l'interior, van començar a expandir-se cap a la costa. Les costes catalanes van desenvolupar-se molt ràpidament gràcies a l'augment de terres per conrear i al comerç amb Amèrica, activitats que requerien de més mà d'obra. Al ser poblacions poc poblades, al costat de Barcelona i de la costa marítima, oferien més possibilitats de treball respecte a zones d'interior. A la segona meitat del segle XVI es va començar a desenvolupar també el sector del vi i de l'horticultura.

Tal com indica Alexandra Capdevila Muntades en el seu estudi sobre la immigració francesa al Maresme als segles XVI i XVII, «...els francesos van establir-se preferentment en aquelles localitats més agràries i amb menys volum de població. A la comarca, les localitats que van acaparar un major percentatge de francesos van ser fonamentalment Alella i Teià. Precisament, aquestes van ser les viles que en el fogatge de 1553 i en el cens de 1708 posseïen menys població i que van créixer menys al llarg dels segles XVI i XVII. Així doncs, segons que es desprèn de les fonts consultades, aquests nousvinguts buscaven viles demogràficament petites, d'economia agrícola i properes a Barcelona».

Característiques del flux migratori dels francesos al Maresme

La gran majoria de francesos eren pagesos i solters i pocs d'ells tenien familiars, però també hi havia casos d'homes francesos pagesos que constaven com a solters a la Matricula de francesos de 1637, però que estaven casats a França i tenien fills, venien a Catalunya una vegada l'any quan era la temporada de collita i després tornaven al seu lloc d'origen. La majoria venien de l'àrea pirinenca i prepirinenca.

Els primers que van arribar vivien de la feina del camp com a pagesos o bracers. Més endavant, van arribar fusters, mestres de cases, boters, teixidors de lli..., dedicats al sector de la fusta i la construcció. Tot i estar en pobles costaners, pràcticament no van arribar pescadors perquè venien dels Pirineus i no tenien cap coneixement sobre el mar. Pel fet d'estar a la costa, era molt important el sector de la fusta per la construcció de vaixells, i es començava a

desenvolupar el sector tèxtil.

Tot i treballar, els resultava gairebé impossible poder adquirir un terreny o una casa en propietat. Només els que van establir vincles, casant-se amb dones catalanes i tenint fills, van poder adquirir alguns béns.

Els immigrants francesos a Canet de Mar entre els anys 1595 i 1700

L'estudi realitzat permet avaluar l'aportació francesa en el creixement de la vila de Canet de Mar, així com la incorporació de cognoms d'origen provençal, occità i rossellonès.

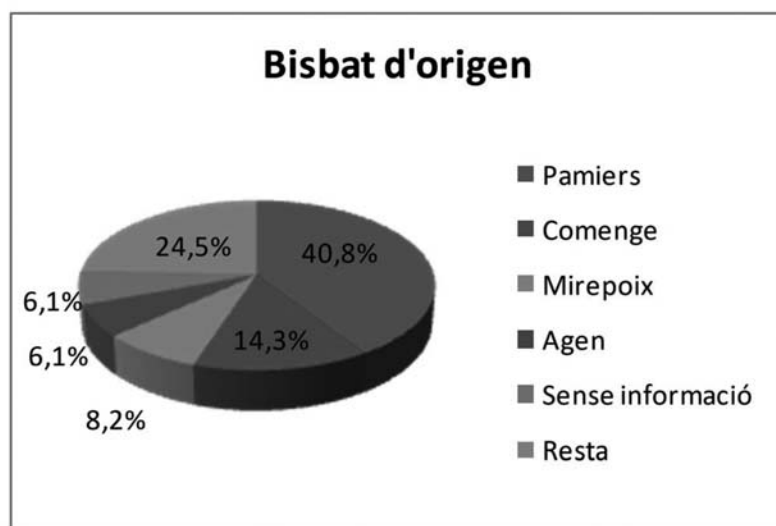
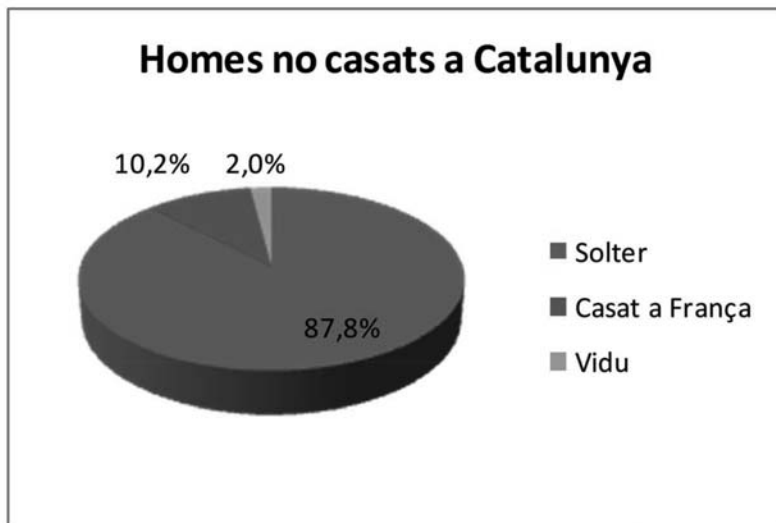
Els francesos que es van casar amb dones canetenques, donzelles o vídues, consten als registres parroquials de matrimonis. La resta de francesos que van arribar, solters, casats a França o vidus, no consten als registres parroquials del poble però es van poder identificar, en part, l'any 1637, quan es va iniciar la confecció de la 'Matricula de francesos residents a Catalunya'¹, en compliment d'ordres del Consell d'Aragó, motivat en el context històric que situaven Espanya i França en el conflicte bèl·lic de la guerra dels 30 anys. Aquesta matricula tenia per objectiu identificar i registrar tots els francesos instal·lats a Catalunya i es va dur a terme el dia 13 de maig de l'any 1637. Cal remarcar que tots els immigrants arribats a Canet, dels quals tenim constància, eren homes. Les dones franceses que apareixen al registre de casaments ja corresponen a la 2a generació.

La font utilitzada per poder fer l'anàlisi és el registre parroquial, classificant i ordenant els casaments celebrats a Canet de Mar des de l'any 1595 fins el 1700, del qual he extret els registres dels francesos i ho he complementat amb les dades que he pogut extreure de la matricula. Això m'ha permès estructurar l'anàlisi en dues parts principals: els 'solters'² i els casats a Canet de Mar.

- En el cas dels 'solters', l'anàlisi es basa exclusivament en les dades extretes de la matricula. Aquesta matricula, encara que representi només una foto d'un moment puntual, és molt important perquè també ha permès fer l'anàlisi dels solters, vidus i casats a França.

- En el cas dels casats, distingim un primer període que va des de 1595 fins a 1637, on només es disposa del registre parroquial, i un segon període que va des de 1637 fins a 1700, en que el registre parroquial es pot complementar amb les dades disponibles extretes de la matricula.

Les dades obtingudes dels registres dels casaments són nom i cognom, estat civil, ofici, edat, origen, bisbat dels nuvis i nom i cognom, estat civil, origen, bisbat per les núvies, mentre que en el cas dels no casats a Catalunya, apareixen també els anys que feia que vivien a Canet de Mar i a Catalunya, i si eren residents definitius o temporals.

Francesos solters, casats a França o vidus que vivien a Canet el 13-5-1637.

Francesos solters, casats a França o vidus que vivien a Canet de Mar el 13.5.1637

El dia 13 de maig de 1637, a Canet de Mar es van registrar a la Matricula de francesos un total de 49 homes no casats a Catalunya, entre solters, casats a França o vidus.

- 43 eren solters (87,8%). 22 es van quedar definitivament a viure a Canet (51,1%) i 21 venien de manera temporal cada any (48,9%).

Francesc Ramon, Gallart Sarlada i Joan Vergés apareixen tant a l'apartat de solters com al de casats, doncs es van casar poc temps després de donar-se d'alta a la Matricula.

- 5 estaven casats a França (10,2%). Anaven i venien de França a Catalunya cada any quan era l'època de collita. Per aquest motiu, la seva estança a Canet era temporal. 1 era vidu (2%) i es va quedar definitivament a viure a Canet.

- 46 eren pagesos (94%) i 22 tenien entre 18 i 25 anys (44,9%).

- 31 feia entre 1 i 9 anys que vivien a Catalunya (63,3%).

- 20 eren del bisbat de Pamiers (40,8%) i 7 del bisbat de Comenge (14,3%).

En tractar-se de feines que requerien un esforç físic, la majoria d'immigrants eren joves que tenien entre 18 i 35 anys, tot i que hi havia també un nombre reduït d'immigrants que superaven els 40 anys.

Francesos casats a Canet de Mar des de juliol de 1595 fins el gener de 1637

Aquesta informació s'ha extret dels llibres parroquials, doncs fins aquesta data no existia encara el llibre de Matricula de francesos.

<http://www.centrestudis-canetencs.cat/info/formularis-de-cerca>

Hi havia un total de 39 francesos casats durant aquest període, suposant que van establir la seva residència definitiva a Canet.

- 37 eren solters (94,9%), 2 eren vidus (5,1%), 36 eren solteres (92,3%) i 3 eren vídues (7,7%)

- De 12 no consta ofici (30%), 7 eren pagesos (18%) i 4 eren bracers (10%)

- A 27 dels 39 registres no hi consta l'edat del nuvi (69,2%) i a 12 dels 39 registres les edats estaven en la franja dels 22 als 34 anys (30,8%)

- Pel que fa al bisbat d'origen, a 22 dels 39 registres no hi consta el bisbat d'origen (56,4%), 4 eren del bisbat de Comenge (10%) i 3 del bisbat de Pamiers (7,7%)

En el arxius parroquials no sempre s'hi feia constar l'estat civil, tot i que he suposat, que si no s'indicava el contrari, tots eren solters o solteres, ja que difícilment haguessin pogut casar-se. 5 núvies eren d'origen francès. Hi havia una dispersió bastant gran entre els diferents oficis, encara que la majoria eren pagesos i bracers. Les núvies pertanyien gairebé al 100% al bisbat de Girona, excepte les 5 franceses de les quals només podem saber que Joana Salles venia del bisbat de Cahors.

Francesos casats a Canet de Mar des de desembre de 1637 fins l'agost de 1700

Aquestes dades s'han obtingut a partir del registre parroquial i de les dades de la Matricula de francesos de 1637. Hi havia un total de **58 francesos casats** durant aquest període, suposant que van establir la seva residència definitiva a Canet.

- 53 eren solters (91,4%), 5 eren vidus (8,6%), 50 eren solteres (86,2%) i 8 eren vídues (13,8%)

- De 19 no consta ofici (32,7%), 12 eren bracers (20,7%), 11 eren pagesos (18,9%)

- A 51 dels 58 registres no hi constava l'edat del nuvi (87,9%) i a 7 dels 39 registres les edats estaven en la franja dels 21 als 40 anys (12,1%)

- Pel que fa al bisbat d'origen, a 29 dels 58 registres no hi consta el bisbat d'origen (50,0%), 6 eren del bisbat de Lió (10,3%) i 4 del bisbat de Comenge (6,9%)

He considerat 'solters' i 'solteres' els 18 i 7 registres, respectivament, on no consta l'estat civil, i 10 núvies eren d'origen francès. L'ofici és una de les dades que apareix amb certa regularitat (67,3%) pel que fa als nuvis, la majoria eren bracers i pagesos, però no en canvi, pel que fa a les núvies.

El poble d'origen des d'on van arribar més francesos va ser Lió, 4 en concret (6,9%), seguit de Fougax, 3 en concret (5,2%), que representa només un 12,1%, de la totalitat. De 27 dels 58, no consta la ciutat d'origen (46,5%). És per aquest motiu que és impossible treure conclusions clares de les ciutats d'origen, cosa que no passa amb els solters, doncs en el registre hi consten aquestes dades.

Analitzant en detall les dades de cada persona, he pogut deduir relacions de parentiu i com s'anaven ampliant les generacions d'origen francès a Canet.

Família Briera. Antoni Briera, casat amb Maria Aranyó (1652), pare de:

- Petronella Briera, casada amb Antoni Manyà (1665)

- Climent Briera, casat amb Maria Codina (1668)

- Francesc Briera, casat amb Margarida Carbonell (1678)

- Esteve Briera, casat amb Margarida Villar (1688).

Família Coreig. Bernat Coreig, casat en segones núpcies amb Maria Puig (1656), germà de Domènec Coreig, casat amb Margarida Major (1634)

- Francesca Coreig, casada amb Miquel Urtal (1688), filla de Bernat Coreig. *Miquel Urtal apareix 2 vegades a la base de dades, una com a Miquel Urtal i una altra com a Miquel Ortal (possible error).*

Família Daufiach. Antoni Daufiach, casat amb Maria Anna Puig (1611), germà de Jordi Daufiach, casat amb Eulària Planella (1611).

Antoni Daufiach, pare de:

- Bartomeu Daufiach Puig, casat amb Maria Riera (1648), utilitzava el cognom de la mare Puig.

Jordi Daufiach, pare de:

- Magdalena Daufiach Planella, casada amb Domènec Constans (1634)

- Maria Daufiach, casada amb Francesc Ramon (1639) i amb Andreu Guillamola (1643). *En l'arxiu no consta que fos vídua en les 2es núpcies (possible error)*

- Mariangela Daufiach, casada amb Bernat Bayes (1647).

Família Dillat. Joan Dillat, casat amb Caterina Batlle (1611), pare de:

- Francesc Dillat, casat amb Magdalena Ferrer (1647)

- Caterina Dillat, casada amb Pere Vaquer (1637)

- Maria Dillat, casada amb Domènec Codina (1649), germà de Maria Codina, casada amb Climent Briera (1668).

Família Surinyach. Jaume Surinyach, casat amb Elisabeth, pare de:

- Caterina Surinyach, casada amb Bernat Mudas (1645) i en segones núpcies amb Bartomeu Ullet (1646). *En l'arxiu no consta que fos vídua en les 2es núpcies (possible error)*

- Maria Surinyach, casada amb Joan Molins (1647)

- Teresa Surinyach, casada amb Joan Tamboriach (1647).

Família Padesau. Pere Padesau, casat amb Maria Verges (1673), germà de Joan Padesau, casat amb Maria Pasqual (1679). Maria Verges, vídua de Pere Padesau, casada en 2es núpcies amb Joan Pau Baudere (1678)

Família Fresch. Pere Fresch, casat en 1es núpcies amb Margarida Curusa (1600) i en 2es núpcies amb Joana Pons, vídua (1608)

Família Saladriga. Lluïsa Saladriga, casada amb Pere Marcellac (1693), germana de Jerònima Saladriga, casada amb Joan Londiexa (1689). Les 2 germanes eren de Canet de Mar però es van casar amb 2 francesos.

Família Alrich. Joan Alrich, casat amb Anna Estrader (1602), pare de:

- Caterina Alrich, casada amb Joan Antoni Lavera (1629)

Família Lavera. Joan Lavera, casat amb Caterina Bosch (1635), germà de Joan Antoni Lavera

Família Roger. Jordi Roger, casat amb Anna Colomer (1635), germà d'Antoni Roger, casat amb Elisabeth Tió (1654)

Aquest estudi ens dona una perspectiva que ens permet entendre millor, en una zona molt concreta, un dels fluxos migratoris més importants en la història de Catalunya. La importància d'aquest fet queda palès en la introducció de cognoms d'origen francès, que encara perduren avui dia. L'arribada de francesos a Catalunya va ser molt important durant el segle XVII, degut tant als lligams ja existents entre la part nord i sud dels Pirineus, com per les millors oportunitats de feina que hi havia en aquell moment per l'increment del comerç amb Amèrica.

Bibliografia

<http://www.centrestudiscanetencs.cat/info/formularis-de-cerca>

CAPDEVILA MUNTADAS, M. Alexandra (2003): «La matrícula de 1637. Una radiografia dels francesos residents al Maresme». A: *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*. Vol. XLIV

¹ Matrícula de francesos 1637 (A.C.A.: Consell d'Aragó Lligall 551 quadern 1) Canet de Mar (folis 297/310). Text d'introducció (foli 297).

² Aquest grup, en contraposició als casats a Canet de Mar, inclou els solters, casats a França o vidus.